

**učitel
naživo**

Učitel naživo

2016|17

**Nadace
Depositum
Bonum**
.....

NADACE
ČESKÉ SPORITELNY

Tudy to půjde:
Zpráva z pilotního ročníku

Učitel naživo stručně

Věříme, že dobrý učitel dokáže proměnit životy dětí k lepšímu. Může jim pomoci najít svou vlastní hodnotu a uplatnit se ve světě. Takový učitel svou práci hluboce reflektuje, staví na vzájemné důvěře a vede děti ke spolupráci a odpovědnosti.

Takové učitele tu chceme mít.

Proto jsme se inspirovali tím nejlepším z českého i světového vzdělávání a vytvořili 770hodinový výcvik pro budoucí učitele. S týmem expertů jsme jej postavili na rozvoji osobnosti, kvalitních vztazích, roli učitele jako průvodce a na dlouhodobé praxi ve školách. Model jsme pilotně vyzkoušeli s 15 studenty. Navázali jsme spolupráci s řadou partnerů a zajistili akreditaci.

Ověřili jsme si, že klíčem k přípravě dobrých učitelů je komunita, kde studenti na vlastní kůži zažívají to, co se učí. Vedeme je tak, jak chceme, aby oni vedli děti. Co zažili, přenášejí do škol a v klubu absolventů se mohou dále rozvíjet. Cítí, že díky výcviku dovedou v dětech lépe probouzet vzájemnou důvěru a chuť se učit.

Ted' víme, že tudy to půjde. Chceme-li však tisíce takto připravených učitelů, musíme pro to společně vytvořit podmínky. To, jací jsou učitelé, a co se děje ve školách, v konečném důsledku ovlivní životy nás všech.

**Nadace
Depositum
Bonum**
.....

NADACE
ČESKÉ SPORITELNY

Nadaci Depositum Bonum založila v roce 2012 Česká spořitelna, aby pečovala o mimořádný výnos ze zrušených anonymních vkladních knížek. Posláním Nadace je podporovat vzdělávání a zvyšování konkurenceschopnosti České republiky. Ve svých aktivitách se Nadace Depositum Bonum spolu se sesterskou Nadací České spořitelny zaměřuje zejména na vývoj a podporu systémových inovací v sociálním podnikání a ve vzdělávání. Učitel naživo je jedním z projektů Nadace Depositum Bonum, skrze nějž podporuje rozvoj českého vzdělávacího systému.

Náš příběh	4
Vize za Učitelem naživo a principy naší práce	6
Učitel naživo v kostce	9
Vize a cíle výcviku	11
Jak vypadal týden studenta	13
9 základních kamenů programu	14
Dopady programu	24
Spolupráce s univerzitami	34
Kdo za programem stojí	36
Slovníček pojmů	42

Co v této zprávě najdete?

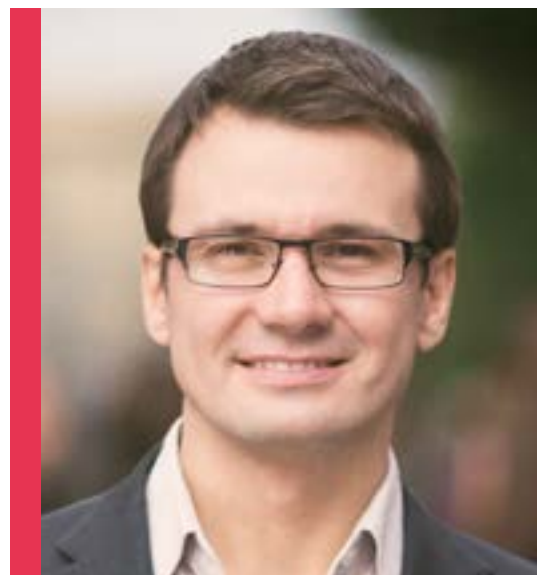
Dámy a pánové,

je důležité si neustále opakovat, že klíčem k úspěchu každého školáka nebo školačky je kvalitní učitel nebo učitelka. Proto velmi oceňuji snahy přivést k učitelství v českých školách ty nejlepší z nás a neustále hledat cesty, jak do přípravy učitelů zahrnout dostatek praxe a výzvy 21. století.

Mám velikou radost, že se v naší nadaci mohlo narodit něco, co jde přímo k jádru věci. Projekt, od kterého si slibuji významný impulz pro celý náš vzdělávací systém. O to víc mě těší, že každé mé setkání s týmem Učitele naživo je velkým překvapením, k jak významnému posunu opět došlo. Ostatně obsah zprávy z pilotního roku teprve dvouletého projektu, kterou držíte v ruce, mluví za všechno.

Držím nám všem (a našim dětem) palce, aby se Učitel naživo a další projekty směřující ke skutečné systémové proměně dařily a dokázaly spojovat síly.

Ondřej Liška,
člen správní rady Nadace Depositum Bonum, bývalý ministr školství

W Díky programu Učitel naživo jsem se utvrdila v tom, že bych se určitě chtěla ve svém životě ubírat cestou pedagoga.

Uvědomila jsem si, že mám ohromnou radost z toho, když mohu lidi vést k seberozvoji.

Je pro mě krásný pocit vědět, že díky mému malému impulzu si mi žáci uvědomí své silné stránky, zjistí, že už toho vlastně dost umí a cíleně na sobě začnou pracovat.

Jana Horalová, studentka Učitele naživo

Náš příběh

Uvědomili jsme si klíčový význam role učitelů, a tím také význam jejich přípravy a podpory. Pilotní rok výcviku nám dal mnohem víc, než kdokoli z nás čekal. Dnes můžeme říci: Tudy to půjde!

V Nadaci Depositum Bonum se setkali lidé s bohatými a různorodými zkušenostmi. Začali jsme podporou Hejného matematiky nebo badatelsky orientovanou výukou fyziky sdružení Heuréka. Od počátku jsme si uvědomovali klíčový význam role učitelů a jejich podpory.

Pracovali jsme s učiteli ve školách, i s těmi, kteří o učitelství uvažují, nebo k němu směřují. Zažili jsme, jak velký potenciál se skrývá v přípravě učitelů. Dalším logickým krokem na cestě k proměně českého vzdělávacího systému se stal vznik Učitele naživo, vzdělávacího programu pro ty, kteří se chtějí stát učiteli či učitelkami.

Spojili jsme síly s řadou špičkových odborníků v České republice, navštívili jsme USA, Londýn a spolupracovali s odborníky z Nizozemí a Kanady. Chtěli jsme připravit program, který bude klást důraz na reflexi praktických zkušeností a jejich propojování s teorií, který získá akreditaci MŠMT a bude kvalifikační.

V rukou držíte zhodnocení pilotní fáze, která proběhla ve školním roce 2016/17. Na její úspěch navazujeme novou dvouletou formou studia, do které nastoupilo v srpnu 2017 26 studentů.

Učitel naživo hledá první studenty

na první infoschůzce 50 zájemců,
všichni se ptají po akreditaci,
kterou tehdy ještě nemáme

Institute of Education Londýn

studujeme do hloubky britský
model PGCE

Memorandum PedF UHK

uzavíráme memorandum
o spolupráci s PedF UHK, se kterou
spolupracujeme při inovaci praxí

Memorandum PedF UK

volitelné předměty na PedF UK
v návaznosti na Učitele naživo

04 2016

05 2017

09 2017

09 2015

New York

inspirujeme se učitelským
vzděláváním v USA

09 2016

Pilot startuje

18 studentů nastupuje
do tvořícího se,
neakreditovaného programu

08 2017

26 nových studentů

v nové dvouleté variantě
15 absolventů,
kteří založili klub absolventů

společnost

Přáli bychom si žít ve společnosti, která je sociálně soudržná, spravedlivá, ohleduplná ke všem živým bytostem a životnímu prostředí, založená na svobodě a zodpovědnosti každého jedince.

vzdělávání

Za klíčové považujeme vzdělávání, které umožňuje každému naplno rozvíjet svůj potenciál, nacházet své místo ve společnosti a přebírat zodpovědnost za sebe i svět.

učitel naživo

Vzdělávací systém může být jen tak dobrý, jako jeho učitelé a ředitelé. Věříme, že jen kvalitně připravení a motivovaní učitelé a ředitelé mohou naplno rozvinout potenciál dětí. Proto vyvíjíme a šíříme inovativní programy pro jejich přípravu a spolu s dalšími aktéry chceme prosazovat systémové změny ve vzdělávání.

Hodnoty a principy naší práce

člověk je ve středu

Za smysluplné považujeme takové vzdělávání, kde každý může rozvíjet co nejlépe svůj potenciál, najít své místo ve společnosti a prožít spokojený život. V konečném důsledku každý člověk odpovídá za své vzdělávání sám.

vztahy a komunita

Skutečné naplnění sebe sama je ve společenství s druhými. Učíme se od sebe navzájem a kvalitní učení a rozvoj osobnosti probíhá výhradně v prostředí vzájemnosti, bezpečí, důvěry a smysluplných podnětů. Sdílení zkušeností, hodnot a cílů nás posiluje.

vnitřní motivace

Kvalitní vzdělání vychází z přirozené vnitřní touhy, potřeby člověka učit se. Reagujeme na aktuální potřeby studentů, a tak pracujeme s vnitřní motivací. Věříme, že bez vnitřní motivace se nerozvíjí sebeúcta, odpovědnost a samostatnost.

mezinárodní rozměr

Vzdělávání přesahuje státní hranice. Spolupráce a inspirace přesahující hranice akcelerovala rozvoj lidí a know-how.

vzdělavatel je průvodce

Vzdělavatele chápeme jako průvodce na cestě vzděláváním. Je zodpovědný za vytváření podmínek, prostředí a podnětů. Vzdělavatel poskytuje cílenou zpětnou vazbu, která napomáhá učení a rozvoji osobnosti.

reflexivní evidence-based přístup

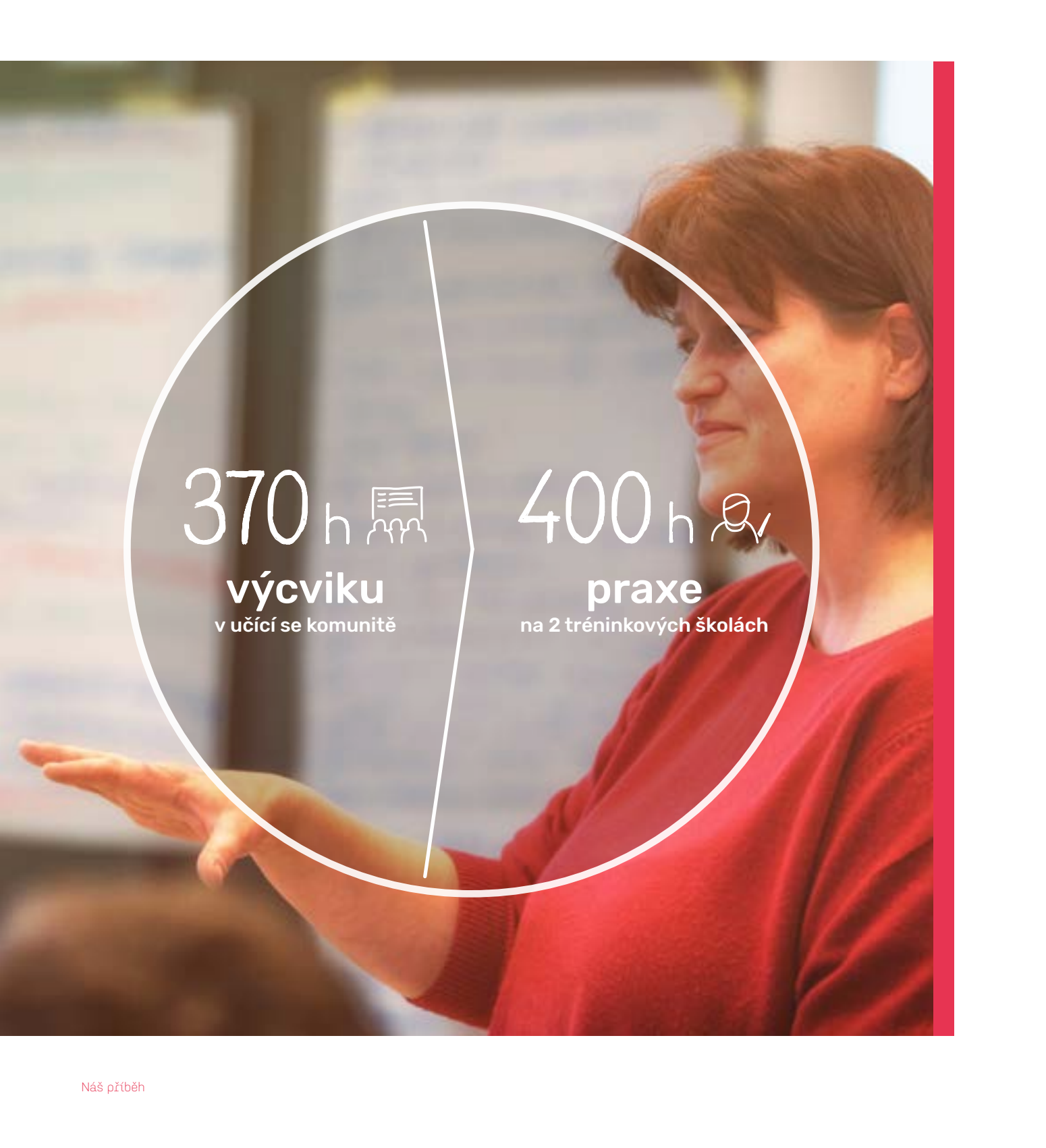
Reflexe vlastní zkušenosti je účinný nástroj učení a zlepšování se. Vědecká reflexe a výzkum nabízejí informace a koncentrovanou zkušenost expertů a praktiků o tom, co je a není užitečné. Vzdělavatel vychází z reflektované zkušenosti a nejnovějšího výzkumu.

vzdělávání nikdy nekončí

Proces učení není nikdy hotový, ukončený. Každý vzdělávací program je jen součástí celoživotního vzdělávání.

spolupráce

Jen společnou péčí všech vytvoříme prostředí, kde vzdělávání bude kvalitní a pro každého.

370 h

výcviku

v učící se komunitě

400 h

praxe

na 2 tréninkových školách

Učitel naživo v kostce

Jednoletý unikátní výcvik pro budoucí učitele, v němž účastníci získají sebevědomí učit prostřednictvím rozsáhlé praxe, výcviku a sdílením zkušeností v komunitě zapálených.

15

absolventů pilotního programu, z nichž od září už 11 učí

26

nových studentů nové dvouleté varianty Učitele naživo od srpna 2017

14

tréninkových škol (ZŠ, GY, SŠ)

26

provázejících učitelů pečujících o studenty

70 h

podpory a vzdělávání pro provázející učitele

10

českých inspirativních škol v rámci exkurzí

3

zahraniční inspirativní školy v Belgii, Nizozemí a Velké Británii

1000

dětí zažívalo pestřejší a individualizovanější výuku

Kurikulum programu

Učitelství naživo a jeho průběhu jsem nadšená. S čistým svědomím bych jej mohla doporučit komukoliv dalšímu. Doposud jsem se neúčastnila žádného vzdělávacího projektu takového rozsahu a typu.

Marie Bukovjanová, studentka Učitele naživo

Vize a cíle programu Učitel naživo

CHCEME UČITELE-PRŮVODCE,

kteří navazují a udržují vztahy založené na vzájemné důvěře, vytvářejí podnětné příležitosti pro učení každého dítěte a reflektují svou práci s oporou o důkazy.

UČITELE, KTEŘÍ NAVAZUJÍ S DĚTI VZTAHY ZALOŽENÉ NA DŮVĚŘE,

vytvářejí bezpečné prostředí, přijímají jedinečnost sebe i druhých, chápou, že každý z nás vidí svět jinýma očima a k vzájemnému porozumění vede naslouchání a otevřenost, věří v potenciál každého dítěte, respektují jeho autonomii a vedou ho k odpovědnosti.

UČITELE, KTEŘÍ S JISTOTOU DĚTI UČÍ-PROVÁZEJÍ,

vytvářejí podnětné příležitosti pro učení každého dítěte, zjišťují, co už děti umějí, vycházejí z jejich zkušenosti a z jejich přirozeného jazyka, připravují výuku, která je pro děti smysluplná, náročná a radostná.

UČITELE, KTEŘÍ VĚDÍ, KDO JSOU A KAM JDOU,

reflektují svou práci, mají svou učitelskou vizi, rozumí sami sobě, svým silným i slabým stránkám, nachází a realizují svůj vlastní způsob, jak být dětem užitečný a jsou součástí širší učící se komunity.

Typický týden studenta

Studenti docházeli v průběhu vzdělávacího programu vždy dva dny v týdnu na praxi v základní nebo ve střední škole. Jednou týdně, vždy v pátek, absolvovali celodenní seminář a čtyřikrát během roku se účastnili vícedenní blokove výuky (tzv. institutu). Kromě toho prošli také dvěma vícedenními exkurzemi – jednou po českých a druhou po zahraničních školách.

DVA DNY V TÝDNU PRAXE VE ŠKOLE

Student ve dvojici se svým spolužákem a za přítomnosti zkušeného provázejícího učitele zjišťoval, jak učit v páru, ale i sám. Pozoroval, připravoval a průběžně reflektoval výuku svou i svého spolužáka. Zažíval každodenní chod školy. V pololetí přišla na řadu změna školy, aby si student mohl vyzkoušet nové prostředí, jiné školní klima. Průběžně měl k dispozici mentora, který docházel do školy, výuku pozoroval, následně ji se studentem reflektoval a pomáhal mu nacházet nová řešení pro další vyučovací hodiny.

KAŽDÝ PÁTEK CELODENNÍ SEMINÁŘ

Vždy v pátek probíhal seminář, který se opíral o zkušenosti studentů získané na praxi. Východiskem byla pravidelná společná reflexe praxe, následovaly interaktivní semináře na různá témata (viz harmonogram) vedené průvodci anebo některým z jedenácti expertů na vybrané oblasti. Studenti tak měli příležitost propojovat své zkušenosti získané na praxi s pedagogickými a psychologickými teoriemi.

4X ROČNĚ INTENZIVNÍ BLOKOVÁ VÝUKA – TZV. INSTITUT

Několikadenní intenzivní výuka byla příležitostí zažívat učící se skupinu s vysokou intenzitou. Studenti se zde setkávali s inspirativními lektory – experty na vybraná témata – a s oborovými didaktiky. Měli příležitost diskutovat o problémech, které před nimi vyvstaly ve výuce, a přemýšlet nad tím, kdy, co a jak použijí ve vlastní praxi.

TÝDENNÍ EXKURZE PO INSPIRATIVNÍCH ŠKOLÁCH ČESKÉ REPUBLIKY

V naší zemi je řada inspirativních škol, které měli studenti příležitost navštívit. Diskutovali zde o vzdělávání s tamějšími dětmi, učiteli i řediteli škol. Vzájemně sdíleli své dojmy, a nastrovali tak své přemýšlení o tom, jaký typ školy by vyhovoval právě jim. Během reflexe exkurzí studenti oceňovali různorodost a pestrost navštívených škol, příležitost ke srovnávání i osobní nasazení řady učitelů a ředitelů.

PŘÍLEŽITOST NAVŠTÍVIT TŘI ZAJÍMAVÉ ŠKOLY V ZAHRANIČÍ

Srovnávání se zahraničím přináší nadhled, inspiraci a lepší schopnost posoudit, co je a není možné. Proto studenti vedle českých škol navštívili také školy v Belgii, ve Velké Británii a v Nizozemí. Získali inspiraci pro svou praxi a díky této zkušenosti mohou nyní také lépe posuzovat naše vlastní školství, vážít si jeho kvalit a odhalovat oblasti, kde máme rezervy.

9 základních kamenů

1

TVOŘÍME UČÍCÍ SE KOMUNITU

2

DĚLÁME TO, CO UČÍME

3

**PROPOJUJEME TEORII
A PRAXI**

4

PROPOJUJEME OBORY

5

**STUDENTI HODNOTÍ
SVŮJ ROZVOJ**

6

**PRŮVODCI VEDOU STUDENTY,
SPOLUPRACUJÍ S EXTERNÍMI
LEKTORY**

7

PRACUJEME I UČÍME TÝMOVĚ

8

**PODPORUJEME UČITELE
PROVÁZEJÍCÍ STUDENTY
NA PRAXÍCH**

9

**CHODÍME ZA STUDENTY
NA PRAXE**

TVOŘÍME UČÍCÍ SE KOMUNITU

1

Studenti tvoří komunitu, která simuluje školní třídu. Tato skupina je během celého výcviku stálá. Nastavená pravidla přispívají ke vzniku důvěry a bezpečného prostředí. Chyby zúčastněných nikdo nesoudí a nehodnotí. Naopak, skupina hledá nástroje, jak pomoci tomu, kdo konkrétní chybu opakovat nechce. Komunita je oborově i demograficky různorodá. Díky této zkušenosti jsou studenti lépe připraveni pracovat s jinakostí ve třídě, spolupracovat a být kolegiální. Širší učící se komunitu tvoří studenti také s provázejícími učiteli, lektory, absolventy a dalšími členy týmu. Vytváříme příležitosti pro vzájemné učení.

DĚLÁME TO, CO UČÍME

2

V rámci výuky v programu modelujeme práci se školní třídou. To znamená, že průvodci i externí lektori vedou studenty tak, jak po nich chtějí, aby oni sami vedli děti. Studenti díky tomu zažívají kulturu učení, vztahy, formy i metody výuky na vlastní kůži, a mnohem snáze si je díky tomu osvojují. Chceme-li, aby děti měly dobré vztahy, měli bychom mít dobré vztahy mezi studenty i v týmu. Chceme-li, aby naši absolventi uměli realizovat širokou a pestrou škálu výukových metod, je nejlepší, když je sami zažijí.

Integrované kurikulum

**Učitel a jeho
osobnostní rozvoj**

90h

**Učitel a jeho
intervence
v oblasti vztahové**

75h

Praxe

400h

**Oborové
didaktiky**

75h

**Učitel jako
tvůrce podmínek
pro učení druhých**

130h

9 základních kamenů

PROPOJUJEME TEORII A PRAXI

3

50 % výcviku tvoří přímá praktická zkušenost účastníků s učením, 50 % tvoří interaktivní semináře přinášející také teorii. S teorií i praxí se student setkává současně, může tedy teoretické znalosti ihned aplikovat v praxi. Praxe na tréninkové škole mnohdy u studentů vyvolává otázky a právě propojení teorie s praxí jim umožňuje experimentovat a hledat vlastní cestu.

Na Učiteli naživo mi připadá 'jedinečný kolektiv, který tvoříme (jak přivodí, tak studenti)' a bezpečné prostředí, ve kterém se pohybujeme a můžeme sdílet.

Anna Hrnčířová, studentka Učitele naživo

PROPOJUJEME OBORY

4

Mezioborová integrace je důležitým aspektem celého programu. Ten není postaven na izolovaném osvojování poznatků a dovedností z jednotlivých vědních disciplín, nýbrž čerpá z pedagogických situací, s nimiž se studenti (i učitelé) v praxi potýkají. Při řešení těchto situací využívají poznatky, které získávají z pedagogických a psychologických disciplín, oborových didaktik a samozřejmě i z obsahu oboru, který vyučují.

Student schopný sebereflece má možnost - díky zapojení mentora - brzy objevit své silné a slabé stránky osobnostních předpokladů pro práci učitele.

provázející učitel

9 základních kamenů

STUDENTI HODNOTÍ SVŮJ ROZVOJ

5

Před každým studentem stojí výzvy – velké úkoly, které jsou úzce spjaty s jednotlivými pilíři programu a mají podobu mezioborového problému. Každá výzva v sobě skrývá pevná kritéria, díky nimž může student sám posoudit, jak se rozvíjí. Studenti se posouvají tak daleko, jak dokáží, a získávají zpětnou vazbu od hodnotitele, což dále posiluje formativní funkci výzev.

Vím, kam jdu

Formuluj své učitelské směřování a ukaž, s jakým cílem se rozvíjíš, jak svou práci reflektuješ.

Poznávám děti a ony mi věří

Dokaž, že rozumíš dětem, ukaž, jaký s nimi máš vztah a jak na něm pracuješ.

Provázím a reflektuji

Ukaž, jak umíš vytvářet příležitosti pro učení každého dítěte a efektivně učit pomocí různých metod.

Vlastní cestou

Ukaž, jak se stáváš učitelem svým vlastním jedinečným způsobem.

PRŮVODCI VEDOU STUDENTY, SPOLUPRACUJÍ S EXTERNÍMI LEKTORY

6

Průvodci průběžně spolupracují s řadou externích lektorů vědních disciplín, které jsou ve výcviku integrovány (psychologie, pedagogika, oborová didaktika apod.). Externí lektori vedou specializované bloky výcviku pro studenty a průvodci výuku propojují a systemizují. Výuka se tak díky spolupráci průvodců s externími lektory stává efektivnější.

W hen it's time to learn, the teacher has to be able to offer a variety of learning opportunities.

provázející učitel

PRACUJEME I UČÍME TÝMOVĚ

Mnohé výzkumy – stejně jako naše zkušenosti – dokládají význam spolupráce pro rozvoj osobnosti. Učíme-li ve dvojici, musíme si vzájemně sdělit své představy, porozumět jim, využít to nejlepší z nás obou. Proto studenti učí v páru se zkušeným učitelem a se spolužákem. Proto průvodci studentů i vedení projektu fungují v tandemu. Takový přístup vyžaduje vzájemný respekt a partnerství a současně nás vede k otevřené komunikaci.

9 základních kamenů

PODPORUJEME UČITELE PROVÁZEJÍCÍ STUDENTY NA PRAXÍCH

8

Polovinu programu stráví studenti postupně u dvou zkušených provázejících učitelů na dvou různých tréninkových školách. Proto pečlivý výběr provázejících učitelů, jejich rozvoj a férové ohodnocení považujeme za základ spolupráce. Během jednoho roku provázející učitel projde 70 hodinami podpůrných setkání zaměřených na mentorské dovednosti i vybraná témata z programu studentů, společné reflexe a rozbor videozáznamů z výuky. Odměnou pak (nejen pro ně) může být to, že se výuka ve třídě stává intenzivnější, pestřejší, více individualizovaná a zábavnější.

CHODÍME ZA STUDENTY NA PRAXE

9

Pilotní program potvrdil zkušenosti naše i mnoha expertů – podpora studentů přímo na praxi v tréninkových školách zásadním způsobem ovlivňuje dopady této praxe na studenta. Péče o vztah, hlubší reflexe výuky a podpora spolupráce mezi provázejícím učitelem i studentem je prací mentorů, kteří na praxe za studenty a učiteli docházejí několikrát ročně.

W Dnes, po deseti intenzivních měsících v Učiteli naživo, mohu říct, že chci být učitelem, který poskytuje dětem příležitosti a prostor k jejich osobnímu růstu a rozvoji jejich dovedností. Učitelem, který je lidský a považuje své žáky za partnery, kteří toho sami hodně vědí. Zcela jistě nechci být učitelem, který klade důraz na memorování látky a vnímá sám sebe jako jediného nositele pravdy.

Marie Bukovjanová, studentka Učitele naživo

Harmonogram programu

Pro jasnější představu o tématech, kterým se studenti věnovali na seminářích, přikládáme harmonogram programu.

PROGRAM	OBSAH A KLÍČOVÉ OTÁZKY
Institut 1 Intenzivní pětidenční blok Blok 1 Blok 2 Blok 3 Blok 4 Blok 5 Blok 6 Blok 7 Exkurze Blok 8 Blok 9 Blok 10 Blok 11 Blok 12	Jak vypadá dobrý / ideální učitel? Co musí umět? Spolupráce studentů s provázejícími učiteli Vize Učitele naživo Třídní management a práce s reflexí Vedení žáků k odpovědnosti a k sebeřízení na základě poznatků o fungování mozku Vědomá práce s vlastními emocemi v emočně zátěžových situacích ve třídě Sebezkušenost: poznáváním sebe zjišťuji, jak působím na své okolí. Portfolio: má smysl tvořit si záznamy o své praxi? Reflektivní technika Wanda: co se ve škole děje a jak to řešit? Chystáme se na exkurze po českých školách. Sebezkušenost: to, jací jsme, má vliv na děti ve třídě. Exkurze po školách v ČR (5 dnů) Reflexe exkurzí: jaké školy jsme viděli a co si z nich odnášíme? Reflektivní technika Wanda: co se ve škole děje a jak to řešit? Sdělování kritiky a ocenění práce a chování žáků v souladu s poznatky o fungování mozku RVP: kde se berou školní vzdělávací programy? Z čeho vycházejí? Vedení a řízení žáků v konkrétních situacích ve třídě
Institut 2 Intenzivní pětidenční blok Blok 13 Blok 14 Blok 15 Blok 16 Blok 17 Blok 18 Blok 19 Blok 20 Blok 21 Blok 22 Blok 23 Exkurze Blok 24	Konstruktivistické přístupy v oborových didaktikách: didaktika cizích jazyků (<i>G. Klečková</i>) didaktika matematiky – Hejného metoda (<i>J. Michnová</i>) didaktiky humanitních předmětů – kritické myšlení (<i>K. Šafránková</i>) didaktika dějepisu – Facing history (<i>P. Albrecht</i>) Videa: Co jsem se dozvěděl z videotréninku? Aktivní učení: jak na vyučovací hodinu, aby byli žáci aktivní? Reflektivní technika Wanda: co se ve škole děje a jak to řešit? Já a můj provázející učitel: jak se nám spolu daří? Proč a jak pracovat s výukovými cíli? (<i>H. Košťálová</i>) Důkazy o učení: jak poznám, že se výuka zdařila? (<i>H. Košťálová</i>) Skupinová dynamika: Jak vědomě pracovat s fázemi vývoj třídy a dalšími prvky Dramatická výchova: kdy má smysl zahrát si divadlo a jak to udělat? Příprava na exkurze po zahraničních školách Formativní hodnocení: může hodnocení rozvíjet žáky? (<i>P. Albrecht</i>) Výzva Vím, kam jdu: co potřebuji k tomu, abych byl dobrý učitel? Exkurze po zahraničních školách Badatelská výuka: dá se objevit fyzika? (<i>I. Dvořáková</i>)

PROGRAM	OBSAH A KLÍČOVÉ OTÁZKY
Institut 3 Intenzivní třídní blok Blok 25 Blok 26 Blok 27 Blok 28 Blok 29 Blok 30 Blok 31 Blok 32 Blok 33 Blok 34 Blok 35 Blok 36	Co si do praxe odnášíme z exkurzí po zahraničních školách? Kooperativní výuka: Jak vést žáky ke spolupráci? (<i>H. Kasíková</i>) Jak probíhá učení? Jaké metody, strategie a techniky učení používat a kdy? V čem je můj obor užitečný? Co přináší lidstvu, dětem? Individualizace: jak zařídit, aby v jednu chvíli pracovala většina dětí? Evaluace (<i>V. Lazarová, M. Pol</i>). Reflektivní technika Wanda: co se ve škole děje a jak to řešit? Školské právo – A co zákon? Jaká mám práva a povinnosti? (<i>J. Kitzberger</i>) IT: kdy používat digitální techniku ve výuce? (<i>O. Neumajer</i>) Kazuistika dítěte: jak porozumět dětem? Společná reflexe: já a můj provázející učitel – jak se nám spolu daří? Videa: co jsem se dozvěděl z videotréninku? Reflektivní technika Wanda: co se ve škole děje a jak to řešit? Metareflexe: jak se mi daří reflektovat? Co bylo pro mě nejdůležitější? Kdo mě nejvíce oslovil?
Institut 4 Intenzivní dvoudenní blok	Jak úspěšně začít na novém pracovišti? Dílňy pro nové studenty: co mohu předat novým studentům? Slavnostní předání certifikátů

Pokud není uvedeno jinak, výukové bloky vedli Michal Dubec, Jana Kargerová, a Jitka Michnová.

Dopady programu

V projektu se studenti nejen učí, ale přímo prožívají vztahy, způsoby komunikace, respekt k potřebám, bezpečnou práci s chybou apod., které mohou přenést do svého budoucího působení ve školách. Nabízí se tak studentům něco víc, než je jen čtení či naslouchání tomu, čemu mají věřit. Mohou si v bezpečí ověřit, co jim funguje.

Projekt Učitel naživo lze považovat za velmi užitečnou a inspirativní laboratoř, která neslouží jen několika málo studentům, ale rozšiřuje své zkušenosti a nabízí spolupráci jiným subjektům, které se zabývají přípravou učitelů.

Pol & Lazarová (2017). Zpráva z evaluačního šetření projektu Učitel naživo.

Dopady programu očima studentů, učitelů, ředitelů škol, týmu a externích výzkumníků

STUDENTI

Už vím jak připravovat, realizovat a reflektovat výuku. Pracuji na sobě.

TÝM

Jde to - nastartovali jsme učící se komunitu a studenti se posunuli. Hledáme cesty jak dál zúžit cíle, jít hlouběji a lépe vyhodnocovat.

UČITELÉ

Program je kvalitní - studenty na učení dobře připravil, mě spolupráce obohatila a dětem jsme společně dokázali nabídnout lepší výuku.

ŘEDITELÉ ŠKOL

Program posunul nejen studenty, ale nabídl kvalitní podporu i našim učitelům a nečekaně nabídl možnost přenosu know-how mezi školami.

EXTERNÍ VÝZKUMNÍCI

Studenti rychle přenášejí do praxe inspiraci z učící se komunity, kde přímo prožívají vztahy, způsoby učení a komunikace, respekt k vlastním potřebám a osobní rozvoj.

Externí evaluace: prof. Milan Pol a doc. Bohumíra Lazarová FF MU

Požádali jsme přední české odborníky v oboru pedagogiky, profesora Milana Pola a docentku Bohumíru Lazarovou z Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, o provedení kvalitativní výzkumné sondy, která by se zaměřila na přínos programu Učitel naživo. Výzkumníci realizovali sérii rozhovorů se studenty, provázejícími učiteli, s lektory i se členy týmu.

Mezi hlavní přednosti výcviku Učitel naživo podle výzkumníků z FF MU patří:

respekt k potřebám

respektuje potřeby studentů (nejen) na základě reflektované zkušenosti z praxe

přenos do praxe

umožňuje experimentování a rychlý přenos inspirací a výstupů z reflexí do praxe

učící se komunita

staví na rovnosti a komunitním charakteru setkávání, poskytuje studentům bezpečné a transparentní prostředí pro učení

radost z učení

nabízí prožitek „bezpečného a radostného učení“, který mohou studenti v budoucnosti nabízet svým žákům

podpora a bezpečí

poskytuje studentům bezpečnou podporu, inspirace, pozitivní komunikaci a neohrožující práci s chybou

vlastní prožitky

nepracuje jen se slovy, ale i s prožitky a skutky

kvalitní lektori a školy

nabízí kvalitní lektory, staví na výběru škol a provázejících učitelů

rozvoj osobnosti

zaměřuje se na rozvoj osobnosti studentů

Autoři popsali také hlavní výzvy stojící před programem Učitel naživo: způsob přenosu zkušeností z výcviku Učitele naživo do stávajícího systému přípravy učitelů; vztah výcviku k požadavkům akreditačního řízení nebo vyjasnění vztahu k oborovým didaktikám.

Očima studentů: cítí se lepšími učiteli?

V českém prostředí doposud není shoda na definici kvality učitele a na způsobu jejího měření. Využili jsme proto sebehodnoticí nástroj Rámec profesních kvalit učitele¹, abychom zjistili, jak zvládnutí svých učitelských kompetencí hodnotí sami studenti. V červnu 2017, v závěru ročního výcviku v programu Učitel naživo, studenti vypracovali sebehodnocení týkající se zvládnutí profesních činností učitele. Sebehodnoticí arch obsahoval celkem 47 položek (kritérií kvality profesních činností učitele), jež jsou rozděleny do osmi oblastí. Následující graf ukazuje souhrnné výsledky studentů podle jednotlivých oblastí.

Studenty zaznamenaný posun u jednotlivých činností byl v průměru 30 až 40 %. Velký posun v rozvoji profesních činností studenti nezaznamenali v oblastech Rozvoj školy a spolupráce s kolegy a Spolupráce s rodiči a širokou veřejností. Toto zjištění koresponduje se skutečností, že studenti na praxi nezastávali roli autonomního učitele, a neměli proto mnoho příležitostí k získávání zkušeností v těchto dvou oblastech. Přesto chceme v druhém běhu vzdělávacího programu zaměřit pozornost i na tuto oblast práce učitele.

Studenti vnímali největší posun v těchto oblastech:

procesy učení

(volba správné výukové strategie, umění motivovat žáky),

profesní rozvoj učitele

(schopnost dále se sám rozvíjet),

plánování výuky,

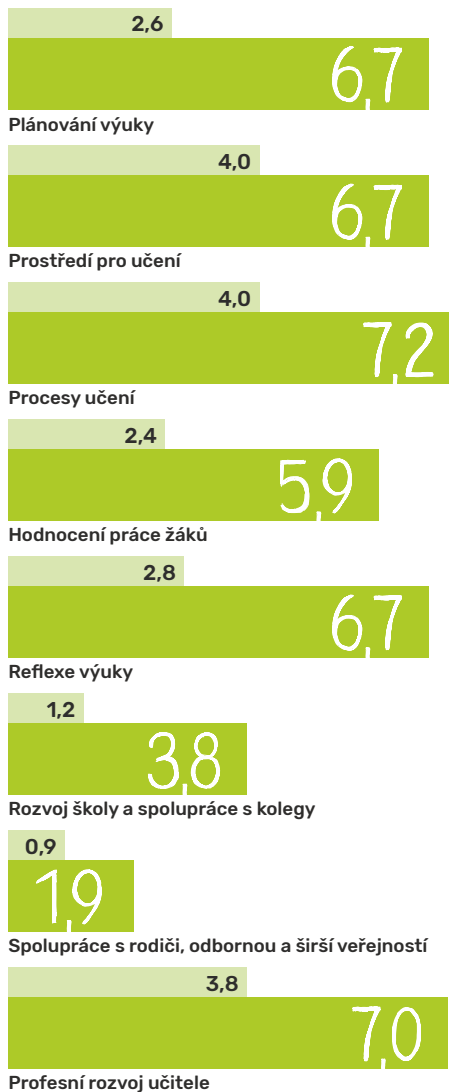
prostředí pro učení

(komunikace s žáky, klima třídy, kázeň).

reflexe výuky

Sebehodnocení studentů

■ před výcvikem ■ po výcviku

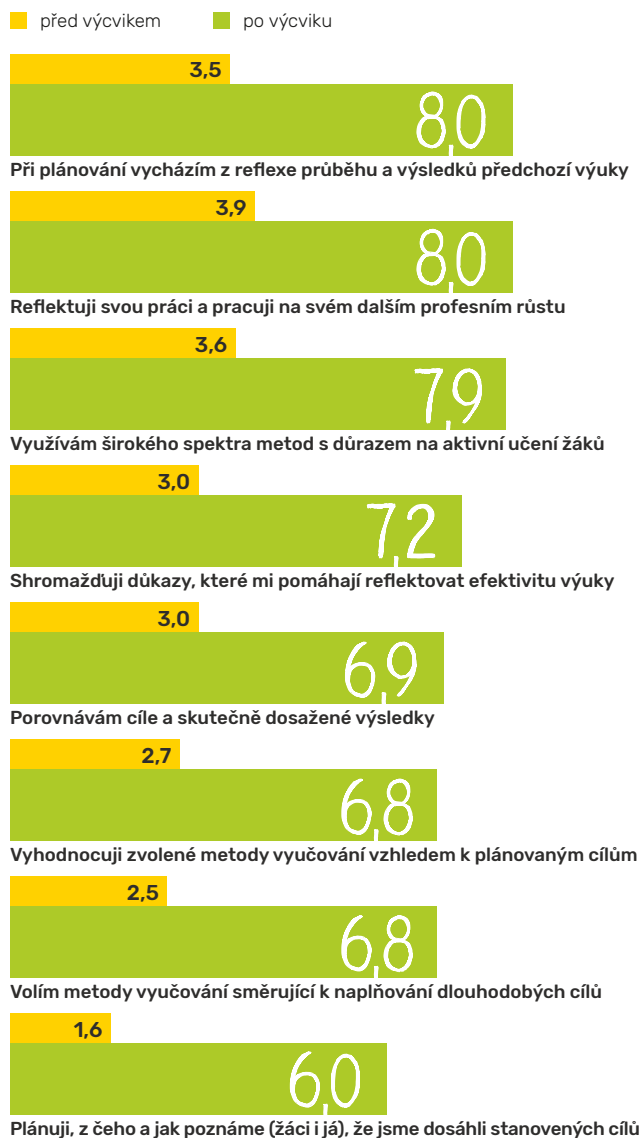

¹Nástroj vyvinul tým pod vedením PhDr. Anny Tomkové, Ph.D. z katedry primární pedagogiky Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy.

Úroveň kompetencí studentů na škále 0 až 10 dle Rámce profesních kvalit učitele (sebehodnocení, 14 respondentů).

Profesní činnosti, u kterých vnímali studenti největší posun

Profesní činnosti, u nichž studenti vnímali největší posun

Profesní činnosti na škále 0 až 10, ve kterých se studenti podle svého názoru nejvíce posunuli (8 z celkem 47 činností), sebehodnocení, 14 respondentů

Které z profesních činností učitele studenti sami u sebe vnímali jako ty nejlépe zvládnuté? Následující graf ukazuje 8 činností (z celkového počtu 47 činností), u kterých studenti uvedli největší posun.

Předložené výsledky potvrdily dosažení našeho záměru: vést studenty k důslednému plánování výuky, ke smysluplné práci se vzdělávacími cíli i k reflexi jejich dosahování. Právě v těchto oblastech studenti pociťovali výrazný posun.

Na základě sebehodnocení studentů se nám potvrdilo, že výcvik Učitel naživo poskytl studentům prostor pro zásadní rozvoj jejich kompetencí a posílil jejich důvěru ve vlastní schopnosti v roli učitele.

Očima provázejících učitelů a ředitelů tréninkových škol

Hlavní studentka mi udělala možnost něco dělat jinak, novou cestu, kterou nikdy předtím v běžných koležích neměli.

provázející učitelka

Velmi nás povzbudilo, že provázející učitelé vnímají program Učitel naživo jako kvalitní. Na škále 0 až 10 dali kvalitě programu v průměru hodnotu 9,1 (10 respondentů). Učitelé většinou oceňovali:

**70 h vzdělávání, sdílení a reflexe
s ostatními učiteli,**

studenti ulehčují práci učitelů,

zpestření výuky pro děti,

možnost učit párově,

**uvědomění si vlastních silných
a slabých stránek.**

Provázející učitelé hodnotili také připravenost studentů pro budoucí praxi učitele. Zajímal nás názor po prvním pololetí a na konci. Pohled učitelů přesně vystihuje posun studentů, kteří se v prvním pololetí s profesí seznamovali (průměrná hodnota 6,4 z 10) a ve druhém pololetí se již stávali plnohodnotnými profesionály (průměrná hodnota 8,5 z 10). Jejich připravenost viděli v:

zaměření na děti a komunikaci s nimi,

široké výbavě rozmanitými metodami,

plánování vycházejícím z výstupů dětí,

schopnosti reflektovat vlastní práci a učit se.

Jak celkově vnímáte kvalitu programu Učitel naživo?

9,1

Názor provázejících učitelů: celkové hodnocení kvality programu Učitel naživo na škále 0 až 10, celkem 10 respondentů

**Připravenost studentů na samostatnou výuku podle
provázejících učitelů**

6,4

Po 5 měsících praxe

8,5

Po 10 měsících praxe

Názor provázejících učitelů: připravenost studentů Učitele naživo na samostatné učení ve škole na škále 0 až 10, celkem 10 respondentů

Přenos know-how mezi školami

Ředitelé tréninkových škol, kam studenti chodili na praxi, oceňovali výjimečnou příležitost k přenosu know-how mezi školami. Proávající učitelé se pravidelně setkávali a čerpali zkušenosti z jiných škol. Stejně tak studenti v druhém pololetí přinášeli do svých nových škol reflektované zkušenosti z prvního pololetí.

Učitelé za první pololetí vyplňovali dotazník v prosinci 2016, za druhé pololetí v červnu 2017. Ředitelé se vyjadřovali k programu v průběhu ledna a června 2017.

W NA UČITELI NAŽIVO MI PŘIJDE SKVĚLÉ, ŽE LIDÉ CHTĚJÍ DO PRAXE - ŽE SE SETKAJÍ SE ŠKOLOU PŘEDTÍM, NEŽ DO NÍ PŘIJDOU, A ŽE UŽ BUDOU VĚDĚT, CO TO OBNAŠÍ. SAMI JSOU PŘÍNOSEM TÍM, ŽE JSOU MLADÍ, ČERSTVĚ VYSTUDOVANÍ, PŘINÁŠEJÍ INOVACE - ŠKOLA SE PŘED TÍM NESMÍ UZAVÍRAT. NEJVĚTŠÍM BENEFITEM PROTO JE, ŽE SEM PŘICHÁZEJÍ LIDÉ Z VENKU A ŽE UČITELÉ A STUDENTI PRACUJÍ SPOLEČNĚ, ŽE PLÁNUJÍ A REFLEKTUJÍ, ŽE SE JEDNÁ O PÁROVOU VÝUKU.

PaedDr. Iva Cichoňová, ředitelka ZŠ Angel

Očima týmu

POTŘEBY STUDENTŮ VERSUS PEVNĚ DANÝ PROGRAM

Na začátku pilotního roku jsme neměli přesný tematický harmonogram, chtěli jsme vyjít z aktuálních potřeb studentů. V průběhu jsme zjistili, že potřeby studentů je do určité míry možné očekávat a předvídat. Uvědomili jsme si, že to, co je nejaktuálnější, nemusí být nejdůležitější. Příliš flexibilní harmonogram vytváří nejistotu. V průběhu jsme dopracovali celý harmonogram s jasně stanovenými tématy a cíli pro jednotlivé vzdělávací bloky, s prostorem pro změny a reakce na aktuální potřeby studentů. Méně je více aneb Co ještě vyškrtnout?

CHTĚLI JSME TOHO STIHNOUT VÍCE, NEŽ BYLO MOŽNÉ

Chtěli jsme toho stihnout více, než bylo možné. Brzy se ukázalo, že otázka: co všechno má výcvik pro učitele obsahovat, nevede k dobrému výsledku. Proto jsme otázku přeformulovali: co všechno můžeme vypustit a spolehnout se, že to studenti získají jinde, jinak, později? Časem se však ukázalo, že ještě příhodnější je se ptát: která tři témata jsou nejpodstatnější a mají moc ovlivnit mnoho ostatních učitelských kompetencí? Tyto úvahy nás dovedly až ke konstatování: proces stávání se učitelem je proces celoživotní. Úkolem učitelské přípravy je dát dobrý základ. Není třeba mnoho kamenů, stačí několik, základních, o to lépe ukotvených. Na nich je možné dále stavět. A neshodí je první vichřice.

DOPADY I OČIMA DĚTÍ

Hledáme cestu, jak lépe vyhodnocovat zlepšování studentů. Chceme zapojit zpětnou vazbu, kterou získávají studenti od dětí a vymýšlíme, jak se od dětí dozvědět co nejvíce. Rozpracováváme také dál výzvy a chceme dlouhodobě sledovat naše absolventy.

Co znamená přítomnost studenta v hodinách pro děti? Atraktivnější hodiny, možnost větší individualizace, myslím, že i žáci mají pocit, že o ně více pečujeme a že jim můžeme věnovat více času.

provázející učitel

Spolupráci se studentem vidím jako velmi
přínosnou a obohacující – jak pro mě, tak pro děti
a snad i pro ni.

provázející učitelka

Spolupráce s univerzitami

Skutečná změna může nastat až společným úsilím všech. Proto je jednou z klíčových hodnot projektu spolupráce. Chceme vzdělávací systém společně zlepšovat a měnit, nikoli bourat.

Cílem je, aby se co nejdříve novým způsobem a za důstojných podmínek vzdělávaly tisíce nových učitelů ročně na nejrůznějších institucích v celé České republice.

Skutečná změna může nastat až společným úsilím všech

TVOŘÍME LABORATOŘ

Díky dobře nastaveným podmínkám i finančnímu zázemí vytváříme inovace bez kompromisů, na mezinárodní úrovni. Tvoříme otevřené a ověřené know-how. Usilujeme o to, abychom nabízeli inspiraci, konkrétní příklady, vědecky podložené argumenty a důkazy posilující efektivní přípravu budoucích učitelů.

CÍL SPOLUPRÁCE

Cílem je, aby se co nejdříve novým způsobem a za důstojných podmínek vzdělávaly tisíce nových učitelů ročně na nejrůznějších institucích v celé České republice.

S kým a jak spolupracujeme?

EXPERTNÍ RADA

Navázali jsme spolupráci s řadou předních českých odborníků z nejrůznějších institucí, kteří nám pomáhají s rozvojem projektu skrze expertní radu.

**VYSOKÁ ŠKOLA
MEZINÁRODNÍCH
A VEŘEJNÝCH VZTAHŮ
PRAHA**

Ve spolupráci s Vysokou školou mezinárodních a veřejných vztahů, o. p. s. (VŠMVV) jsme akreditovali program Učitel naživo jako kvalifikační doplňkové pedagogické studium (DPS) pro 2. a 3. stupeň.

**PEDAGOGICKÁ
FAKULTA**
UNIVERZITA KARLOVA

S Pedagogickou fakultou Univerzity Karlovy jsme uzavřeli memorandum a společně s Ústavem pro výzkum a rozvoj vzdělávání otevřeli volitelné předměty, které mohou studenti absolvovat v návaznosti na Učitele naživo.

**Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta**

S Pedagogickou fakultou Univerzity Hradec Králové spolupracujeme na inovaci praxí, která čerpá z programu Učitel naživo. Obnovená forma praxe se pro studenty fakulty otevře od září 2018.

**Univerzita
Pardubice
Fakulta
filozofická**

S Filozofickou fakultou Univerzity Pardubice připravujeme společnou realizaci vzdělávacího programu vycházejícího z programu Učitel naživo.

Neustále jednáme s dalšími vysokými školami o budoucí spolupráci. Chcete se také zapojit? Kontaktujte nás.

Kdo stojí za programem?

Program Učitel naživo vyvinula a realizuje jako projekt Nadace Depositum Bonum ve spolupráci s Duhovka Group a s dalšími partnery. Děkujeme partnerům za jejich podporu, bez které by se výcvik Učitel naživo ani další aktivity projektu nemohly uskutečnit.

Projekt Učitel naživo se v současné době osamostatňuje od své mateřské Nadace Depositum Bonum a kromě stávající spolupráce s Nadací navazuje spolupráci i s novými partnery.

Donoři

**Nadace
Depositum
Bonum**
.....

 NADACE
ČESKÉ SPOŘITELNY

Školka • Škola • Gymnázium • Institut

Jan Barta

Realizační tým

PRŮVODCI	Michal Dubec, Jitka Michnová, Blanka Vaculík Pravdová
LEKTOŘI	Petr Albrecht, Irena Dvořáková, Jana Kargerová, Hana Kasíková, Jindřich Kitzberger, Gabriela Klečková, Hana Košťálová, Magda Vašáková Loumová, Ondřej Neumajer
MENTOŘI	Jiřina Sněhotová Kabelková, Olga Králová, Pavlína Seidlerová
VEDENÍ PROJEKTU	Martin Kozel, Jan Straka
ORGANIZAČNÍ TÝM	Matouš Bořkovec, Kristýna Felcmanová, Ladka Hadravová, Laureen Höllge, Radka Homolová, Jan Indráček, Adéla Jansová, Anna Pohanková, Libor Pospíšil, Daniel Pražák, Eliška Remešová, Kryštof Vosátka
INTERNÍ EXPERTI	Vít Beran, Zdeněk Dlabola, Tomáš Janeček, Hana Kasíková, Jiří Sadil, Vladka Spilková

Expertní rada má 15 členů a schází se jednou za rok. Napomáhá rozvoji programu diskusí o obsahové stránce programu, vyjadřuje se k jeho odborným kvalitám a k napojení na pedagogický výzkum.

SLOŽENÍ EXPERTNÍ RADY

Ing. Vít Beran, ředitel ZŠ Kunratice
doc. Leoš Dvořák, Matematicko-fyzikální fakulta Univerzity Karlovy
doc. Hana Kasíková, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy
PhDr. Hana Košťálová, RWCT, Pomáháme školám k úspěchu
doc. Jana Kratochvílová, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity
doc. Bohumíra Lazarová, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
prof. Hana Lukášová, Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
PhDr. Ondřej Neumajer, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
doc. Michaela Píšová
prof. Milan Pol, Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
prof. Karel Rýdl, Fakulta filozofická Univerzity Pardubice
prof. Vladimíra Spilková, Fakulta filozofická Univerzity Pardubice
doc. Jana Straková, Ústav výzkumu a rozvoje vzdělávání UK
doc. Radim Šíp, Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity
doc. Josef Valenta, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy

Projekt také podporují

Petr Daniš, ředitel sdružení Tereza
Karel Derfl, Ředitel ZŠ Chraštica, Trvalá obnova školy
prof. Tomáš Halík
prof. Anna Hogenová, Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Petr Kolář, bývalý velvyslanec ČR v USA
Jan Korda, ředitel ZŠ Lyčkovo náměstí – Praha 8
Milan Kotík, AISIS
Lenka Kučerová, StarLift
Petr Lebeda, ředitel Glopolis
Ondřej Liška, bývalý ministr školství
Martin Lupa, Lídrárna
Jan Mašek, Red Button
Eva Měřínská, Náčelní, Junák – český skaut, z.s.
doc. Daniel Münich, CERGE-EI, think-tank IDEA
Tomáš Řehák, ředitel Městské knihovny Praha
Miloš Říha, ředitel Skautského institutu
Petra Skalická, Varianty – Člověk v tísni
Zdeněk Slejška, ředitel EDUin
prof. Jan Sokol, zakladatel Fakulty humanitních studií UK
Břetislav Svozil, ředitel ZŠ Labyrinth
Pavel Škramlík, ředitel SSZŠ Litvínov
Hana Vellánová, ředitelka ZŠ Planá nad Lužnicí

A mnoho dalších. Vše o lidech za projektem se dozvíte také na www.ucitelnazivo.cz/lide.

Spolupracujeme

Děkujeme za podporu a spolupráci také dalším organizacím aktivním na poli českého vzdělávání. Rádi spojujeme své síly. Pokud máte zájem o spolupráci s námi, prosím kontaktujte nás.

Máme radost, že se počet našich partnerů neustále rozrůstá. Jejich aktuální seznam včetně tréninkových škol naleznete na www.ucitelnazivo.cz/partneri.

 otevřeno

Vyhluka

 úspěch pro
každého žáka

Slovníček pojmů

INSTITUT	výuka sestávající z řady na sebe navazujících bloků, které probíhají v několika po sobě jdoucích dnech
KAZUISTIKA	rozbor konkrétního případu nebo situace
KURIKULUM	obsah vzdělávacího programu, zahrnující cíle i výukové strategie
KVALIFIKAČNÍ PROGRAM	vzdělávací program, který umožňuje získat nutnou kvalifikaci pro výkon povolání učitele (částečně nebo úplně)
LEKTOR	externí spolupracovník programu Učitel naživo, který vede vybrané semináře
MENTOR	externí spolupracovník programu Učitel naživo, který hospituje ve vyučovacích hodinách studentů na praxi a poskytuje studentům i provázejícím učitelům mentorskou podporu
PROVÁZEJÍCÍ UČITEL	zkušený učitel základní nebo střední školy, který spolupracuje s programem Učitel naživo a studenti pod jeho vedením praktikují ve škole a reflektují s ním svou praxi
PRŮVODCE	vedoucí lektor programu, který vede výuku a pečuje o skupinu studentů podobně jako třídní učitel o třídu na základní nebo na střední škole
REFLEKTIVNÍ SEMINÁŘ	výukový blok věnovaný reflexi zkušeností, které studenti získávají v průběhu praxe na školách; umožňuje studentům propojovat reflektované zkušenosti z praxe s pedagogickými a psychologickými teoriemi
REFLEXE	zpětné „ohlédnutí“ se za činností, situací nebo procesem s cílem je zhodnotit, lépe jim porozumět, učit se z vlastních zkušeností, strukturovat nebo restrukturovat znalosti
SEMINÁŘ	výukový blok vedený interaktivně, v seminární skupině je cca 25 studentů
TRÉNINKOVÁ ŠKOLA	základní nebo střední škola, na níž studenti vykonávají svou praxi
VÝCVIK	vzdělávací program zaměřený zejména na rozvíjení dovedností
VZDĚLÁVACÍ PROGRAM	v textu je vždy míněn vzdělávací program Učitel naživo; v některých pasážích je označován pouze jako program

Kontakt

Ladislava Hadravová

+420 724 160 947

ladislava.hadravova@ucitelnaživo.cz

Adresa výcvikových prostor

Duhovka Institute – ZŠ Boleslavova

Boleslavova 250/1, 140 00 Praha

4-Nusle

Sídlo a kanceláře

Učitel naživo

Nadace Depositum Bonum

Olbrachtova 1929/62, 140 00 Praha 4

